

ОТ АЙЫНЫҢ 28-җІ КҮНІНДЕ -

ОРЫС ЧИРИНІҢ КІРӨСТӨАҒЕНИ ҮЛҮКҮННӨАЧӨ

Киевтің илбек пигі Владимир Святославич политикада паза киртиніс киреенде илбек кизи полған. Ол сынсабланыстығ тархында апостолға тиң илбек пиг тип адал парған.

Владимир пиг 947-1015-җи чылларда чуртаан, аны Орыс чиринің Кирөстөгизи тип пилчелер.

Ол Киевтің илбек пигі Святослав Игоревичтің оолғы полған. Позының үлгүзіндегі чирни үлестирчеткенде, Святослав пиг Владимирни, чонның сурынғанынаң, Новгородтың пигине 969 чылда турғыс салған.

Пос аразында тартысчатхан туста, Святослав пигниң оолларының - Ярополктың паза Олегтиң аразында чаа пасталыбысхан, ол чаалазыг Олегтиң өлимінең тоозыл парған. Владимир, үлгүни поэзының холларында тударға хынаачы улуг харындазынаң, хорых парып, талай кизире парыбысхан...

Владимир пиг 980 чылда, чаачыларынаң хада, чидир салғанны айландырып алар үчүн, поэзының чиринзер айланған. Харындазын Ярополкты утып алып, ол Киевте, пиг польп, одырыбысхан. Позының пөгиниң ол толдыр салған: Киевти чаалап алып, холға кирип алғанда, ол анда көп худайларның тигриблерин пүдир саларға чакып салған, хайзы көп худайлығларның өөн худайына Перунға чарыдыл парар. Прай анзын идип аларға агаа садын салған Ярополк польс пирген, аның соонда Владимир аны өдир салған.

Владимир пиг поэзының үлгүзін, варягтарның польсханынаң, пиктеп алып, вятичтерни, радимичтерни паза ятвягтарны (кидерки Белоруссияда чуртаан кизек чон) Киевтиң пазиинда тудыбысхан.

Көс чөрчеткен кизек чоннарға (печенегтерге) тоғыр турыбызар үчүн, ол ибирки суғлар хастарында сивеелерни паза пөзик ханаларны турғызып алған.

Тархынчыларның пасханынаң, көп худайларға пазырынчатхан Владимир пиг хазыр хылыхтыг кизи полған, хайзы көп худайларын азырап салар үчүн, ызыхха кизилерни дее отха салыбысчаң полған.

995 чылда, Владимир пиг поэзының чаа сириинең хада, печенегтернең тискен; 997 чылда ол Новгородсар чаачыларны чыып аларға парған, ол туста печенегтер Белгородха тыныныбысхан полғаннар, че ол саар, хайхастыг ондайнаң, ыырчаа пиринмин, тур халған. Идөк илбек Владимир пиг Болгариянаң, Византиянаң чааласхан. Польшанаң 992 чылда чааласхан.

Владимир пиг Орыс чиринде пиліске үгречен школаларны асхан, ол школаларда поэзының абыстарын пиліске үгрөдип алар үчүн, прай анзын ол кирөске түзип алған соонда ла ит салған. Пола-пола кирек иди айлан парған, прай кизекти, тарап парып, чуртапчатхан чоннарны пирктирип алып, пир улуг хазнаны турғыс саларға кирек полған, хайзыларының пир киртиніс полар. Иди илбек

хазнаны турғызып алып, ноо даа ыырчаа тоғыр турып, пасха хазналарның алнында улугластыг пиг пол парар үчүн, ол хайыныстар идил турғаннар.

Орыс чиринде кизекти чуртапчатхан чоннар аймах-пасха худайларға пазырынчаннар. Олар пир Худай ла пар полчатханын пилзелер дее, оларның чозахтары аймах-пасха полған. Аннаңар хайдаг-да пир киртиністи таллап алары оой ла кирек полбаан.

Владимир пиг аймах-пасха чирлердең ызылған 986 кизинең тоғазып алып, оларның чоохтарын истип алған, иң не халғанчызында, гректерниң киртинизи аның чүреене чағын пол парған. Ол прайзын истип алып, пазағы чылда поэзының кизилерин Византиязар ысхан, хайди анда Худайға тоғынчатханнарын көр салып, аның кизилери угаа тын өкерсин парғаннар. Паза улуг кизилер Владимирниң кири иези Ольганың, хайзы хыйға кизи полған, аның Христостыг киртинизин таллап алзын тип, Владимир пигниң сағызына кир пиргеннер.

988 чылда Владимир пиг Херсонны чаалап алған. Аның соонда ол Византиязар поэзының чаачыларынаң хада парған, анда христостыг киртиністи алынып алғанда, ол император Василий II-ниң тунмазынаң, пиг-хыснаң Аннанаң христостыг кибирлиг хонхтыг пол парған.

Владимир пигни 988 чылда, Василий атты пирип, Херсонда кирөске түзир салғаннар. Поэзының

чиринзер айланчатханда, ол грек абыстарны паза худайлыг кинделерни поэзынаң хада ағылған.

Киевте прайзын, хада-пирге, пир санай кирөске түзир салғаннар, аның соонда көп худайлығларның тигриблерин инзерибизип, ағаснаң пастағы христостыг Тигриблерни турғызып пастааннар.

Пуох чылларда Киевте Константинопольдағы патриархаттың Киевтегі өөн митрополиязы паза пасха даа епархиялар, төстелип, турғызыл парғаннар.

Владимир пигниң ин не өөн сабланызы - Орыс чирин кирөске түзир салғаны. Аның хатыг чахии пастыра, чонның көбизи христостыг киртиністиг пол парған.

Христостыг киртиністи алынып алған соонда, Владимир пигниң ондайы санай пасха саринзар, чаксы саринзар алыс парған: ол кизее айаачы чүректіг пол парған, чаксы-чалахай киректерни чайап пастаан, паза чабал киректиг тонағчыларны даа өдир саларға ол чаратпиныбысхан. Оларны хариблерден поэдыдызып, албан тблирин турғыс салған.

Владимир пигниң чаксы-чалахай көнниліг пол парғаны, агаа поэзының ыырчыларынаң тоғыр чаалазарға харыг полбачан.

995 чылда апостолғатин илбек пиг Владимир Орыс чирин нинченч кизек орыннарға чар салып, поэзының оолларына устирға пир салған.

ЕПАРХИАНЫҢ ЧУРТАЗЫНДАҒЫ КИРКЕТЕРНІҢ ПАЗА

АРКАЛАЙНЫҢ ХУДАЙҒА ТОҒЫНЫСТЫ АҒБАН ПАЗА ХАКАС ЧИРИНІҢ ПӨЗІКИНАПАРЫҒ АРХИЕПИСКОБЫ ИОНАФАН, СОБОРНЫҢ АБЫСТАРЫНАН ХАДА, ХАРААҒЫ ХУДАЙҒА ТОҒЫНЫСТЫ СПАСО-ПРЕОБРАЖЕНСКОЙ КАФЕДРАЛЫҒ СОБОРЫНДА ТОЛДЫР СЫЛҒАН

Хандых айының 11-ші күні, иирде, Ап-арығ Хуттың илчілерге Түскенін сағысха кирчен күннің таңдади, паза Ұс Омалығ Худайның Күні таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 12-ші күнінде, Ап-арығ Хуттың илчілерге Түскенін сағысха кирчен күнде, паза Ұс Омалығ Худайның Күнінде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынан хада, илбек үлүкүннің Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 13-ші күнінде, Ап-арығ Хуттың Күнінде, Новомарьясово аалда Ап-арығ Кірөстелістің Чазыды толдырыл парған.

Ап-арығ Кірөстелістің Чазыдын Чулым сугда улуғ абыс Александр Фоминых, Владимир Костенко паза Владимир Старшов абыстар толдыр салғаннар.

Хандых айының 13-ші күнінде, Ап-арығ Хуттың Күнінде, Хакас Республикасының кін-саары - Ағбанның ибیره Худай Ічезінің «Неупиваемая Чаша» иконазын тудынып алып, кірөстіг чөріс полған.

Кірөстіг чөрістің өөн сылтаа - алданыс пастыра, іскее паза наркотиктерге пастырчатхан кізілерге полыс пирері.

Хандых айының 15-ші күнінде, Республиканың драма театрында имчілернің Күніне чарыдылған үлүкүннің чыылығ ирткен, ідөк ол үлүкүнге чарыдылып, концерт турғызыл парған.

Үлүкүннің чыылығда, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан аралазып, Хакас Республикасының хайпірее имнег тоғынчыларына Орыс Сынсабланыстыг Тигірибнің пөзік сыйыхтарын туттыр пирген.

Хандых айының 18-ші күнінде, Ұс Омалығ Худайның үлүкүнін Ұдесчен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 18-ші күні, иирде, Прай ап-арығларның күні таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 19-шы күнінде, Прай ап-арығларның күнінде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 22-ші күнінде, Хакас Республикасының кін-саарындағы Чиніс паркында чаа сабланызының хумартхыластыг хайыныстары ирткеннер.

Ағбан епархиязынаң хумартхыластыг хайыныста улуғ абыс Александр Ильин араласхан.

Хандых айының 22-ші күні, иирде, ап-арығчы Иоанны, Тобольсктың митрополидин хумартхылачан күннің таңдади, паза Сибирь Чыылиинның ап-арығларын үлүкүннен күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 23-ші күнінде, ап-арығчы Иоанны, Тобольсктың митрополидин хумартхылачан күнде, паза Сибирь Чыылиинның ап-арығларын үлүкүннен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 23-ші күні, иирде, Худай Ічезінің «Достойно есть» иконазын үлүкүннен күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 24-ші күнінде, Худай Ічезінің «Достойно есть» иконазын үлүкүннен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 24-ші күнінде, Москвадағы ап-арығчы Иннокентийнің адынаң Сынсабланыстыг гимназияны тоос салғаннарның он ікінчі сығарызы полған.

Пу үлүкүннің хайыныста Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан паза гимназияның директоры Т.А. Павских толдыра пілістіг аттестарны үгренчілерге туттыр пиргеннер.

Хандых айының 25-ші күнінде, Ап-арығ Афон Тағда чараан прай Худайғасын адаларны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 25-ші күні, иирде, Орыс чирінде чараан Прай ап-арығларны үлүкүннен күннің

таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 26-шы күнінде, Орыс чирінде чараан Прай ап-арығларны үлүкүннен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

Хандых айының 30-шы күні, иирде, Худай Ічезінің Боголюбской иконазын үлүкүннен күннің таңдади, паза ап-арығ чобағчыларны Леонтийні, Ипатийні паза Феодулны хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 1-ғы күнінде, Худай Ічезінің Боголюбской иконазын үлүкүннен күнде, паза ап-арығ чобағчыларны Леонтийні, Ипатийні паза Феодулны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 2-ші күнінде, ап-арығ илчі Иуда Иаковлевті, ап-арығчы Иовты, Москваның паза тиксі Орыс Чирінің пастағы Патриархын, Сан-Францисктің архиепискобын хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 2-ші күні, иирде, ап-арығчобағчы Мефодийні, Патарсктың епискобын хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 3-ші күнінде, ап-арығчобағчы Мефодийні, Патарсктың епискобын хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Иона-

фан Худайға тоғынысты Ағбан пилтірі аалдағы ап-арығ илбек пиг Александр Невскийнің адынаң Худай туразында толдыр салған.

От айының 5-ші күні, иирде, Худай Ічезінің Владимирской иконазын үлүкүннен күннің таңдади, паза ап-арығ чобағчы Агриппинаны хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 6-шы күнінде, Худай Ічезінің Владимирской иконазын үлүкүннен күнде, паза ап-арығ чобағчы Агриппинаны хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Спасо-Преображенской кафедралығ соборның хырындағы ибичекте пастағы Худай тоғынысты толдыр саларынан устаан.

От айының 6-шы күні, иирде, Хан Худайның Кірөстегчізі Алнындапарчатхан Иоанның Төреенін үлүкүннен күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 7-ші күнінде, Хан Худайның Кірөстегчізі Алнындапарчатхан Иоанның Төреенін үлүкүннен күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 8-ші күнінде, ап-арығ чахсыкиртіністіг Муромдағы пиглерні Петрны паза Февронияны хумартхылачан күнде, Хакасияның кін-саарының администрациясындағы хайыныста 35 сөбіре араласхан. Мында 10 сөбіре «За любовь и верность» медальнаң сыйыхтатхан.

Медальларны Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан паза Ағбан саарның депутаттар Чөбінің кнезі А.Ю.Туикин туттыр пиргеннер.

От айының 9-шы күнінде, Худай Ічезінің Тихвинской иконазын үлүкүннен күнде, паза Худайғасын Давид Солунскийні хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның абыстарынан хада, Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 9-шы күні, иирде, Худайғасын Сампсонны паза Худайғасын Амвросий Оптинскийні хумартхылачан күннің таңдади, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан, соборның хутхадарчыларынан хада, Хараағы Худайға тоғынысты Спасо-Преображенской кафедралығ соборында толдыр салған.

От айының 10-шы күнінде, Худайғасын Сампсонны паза Худайғасын Амвросий Оптинскийні хумартхылачан күнде, Ағбанның паза Хакас чирінің Пөзікинапарығ архиепискобы Ионафан Худайға тоғынысты Ағбандағы (иргі) Никольской соборда толдыр салған.

ХУДАЙ ТУРАЗЫНДА ПОСТЫ ИПТИГ ТУДЫН ПОЛАРЫНАҢАР ХУТТЫҒ ҰОПТЕР

Сынап палаларынан хада килген ползан, ситкіп көрерге кирексін, олар постарын иптіг тудынзыннар паза суулабызыннар, оларны Худайға алданарға көніктіп тур. Палаларға парыбызарға кирек полза, оларға чоохта, кірөстенібізіп, Худай туразына амыр сығып аларға киректер, алай ба поэң оларны иптіг үдезібізерге кирексін.

Абыстар, чахсы сөстерін пиріп, апарыглап салған ипекті чеен соонда, Худай туразында палаа пір дее пасха ниме чиирге чаратпа.

Сынап кічиг пала Худай туразында ылғап сыхса, аны сала-манзыри сығарыбызарға кирек.

Худайға тоғынчатханнарның паза андар килгеннернің, пілінмин идібіскен алчаастарын үзүрбе, - туза полар анзы, сынап поэңның читпес хыриларынны тузында сизін салчатсан, паза Хан Худайнаң поэңның чазыхтарыны хыйа тастап пирзін тіп, сурынзан.

Іди дее пол парча, сірернің харахтарын көзіне кем-де алданарға харығ полар. Син анзына тарыхпа, паза пірдезін тартхлаба (сынап сайбағ иділіп, апарығ нимелер чабалалбинчатсалар). Анзынаң пасхазына кирең халбазын, че худынаң чазығ полып, ирееленчетсен, пасха орынзар парыбыс.

Худайға тоғыныс тоозылбаанда, угаа тын на кирек полбаза, Ап-арығ турадан азынада сығарға чарабас.

Иргі кибір хоостыра, иреннер Худай туразының оң саринда, ипчїлер, тізен, сол саринда турарға киректер. Ап-арығ елей хайахнаң танмаладарға, паза Ап-арығ Пірлес Чазыдын алынарға ідөк алынча чағыннапчалар, - пастап иреннер, анан ипчїлер.

Ипчїлер Худай туразынзар, иптіг тонанып, узун арах көгенектіг алай ба юбкалығ, пастарына плат тартын салып, сырланым, кірерге киректер. Хайди ап-арығ нимелерге сырлығ иріннернең чапсыра полып аларзың, паза Ап-арығ Пірлес Чазыдын хайди алынып аларзың за?

Хай-пірее Худай тураларында кибірге айлан парған, - сивечїні оң на инмен азыра пирерге, паза абыс «Амыр прайзына», «Чохсы сөс Хан Худайнаң...» паза анан даа пасха тустарда холларны кимечкеккө төйї тударға. Пілерге кирексін, ол Тигіриб Уставында адалбаан кибірлер сынсабланыстығ чуртас-та кирек чох полчалар. Аннаңар халахтанарға чарабинча, кем-де үгрдерге күстенчетсе, сизіндіргїні амыр истїп алып, чоохтан сал: «Пыром тастанар», че поэң сизіндірчеткеннерні үгрдерге күстенме. Тигірибде прай анзына үгретчен хутхадарчылары пар полчалар.

Өбнї анзы - Худай туразынзар килгеннернің удур-төдїр хынызары паза улуглазары паза Худайға тоғыныс толдырылчатханын чахсы піліп алары.

Сынап піс Худай туразынзар чахсы көннїліг кірчетсебіс, паза Тигірибде турып, Тигірлерде, Хан Худайыбыс алнында турчатхан чїли, иптіг турчатсабыс, андада Хан Худай пістің алданызыбыс пастыра прай сурынызыбысты хайди дее толдыр пирер тіп, ізенерге кирекпїс.

Худай туразынзар, худынаң өрїніп, кірерге кирексін, піл, Поэы Христос- Арачылағчы синїң ачинны көр салып, синї часхар саларға молчаан: «Килїнер Минзер прай аар тоғыстығлар паза сидїк чуртастығлар, Мин сірернї амырат саларым» (Мф. 11, 28).

Худайның туразынзар сыбыра амыр паза чахсы көннїліг кір тур, аннаң ахталып, сығып алар үчүн, хайди Чахсы Хабардағы албанчы, амырап парып, аннаң сыххан.

Хачан Худай туразынзар кірїп, ап-арығ иконаларны көрчетсең, анзынаңар сағын, хайди Поэы Хан Худай паза Аның Иң Ап-арығ Ічезї паза Худайның прай ап-арығ кїзілерї синзер көрчелер тіп; пу туста уламох чахсы көннїліг пол, че Худайнаң сыннаң хорығарға кирексін.

Ап-арығ Худай туразынзар кірзең, үс хати пазырыныбыс, че Ораза тутчатхан тустарда чирге чїтіре үс хати пазырынып, алданыстарны толдыр тур: «Минї Чайап салған Худайым, минї хайралла», «Хайралластығ Хан Худай, миннең, чазыхтығнаң хада пол», «Саны чох чазыхтар ит салдым, Хан Худай, хайралла минї, чазыхтығны».

Аның соонда, Худай туразынзар синнең пурнада килгеннерзер, оң саринзар, анан сол саринзар пазырынып, пір орында тур салып, псаломнарны паза алданыстарны сиргек истїп тур, хайзыларын анда хығырчалар, че поэң алнынча пасха сөстернї сығарба, Тигіриб сарыннарынаң алынча алданыстарны хығырба, андағларны Павел илчї, Тигіриб піргїзінең ырах пол парғаннар тіп, үзүрчен.

Чахсы полар, хачан Худайның туразында синїң поэңның турчан орының пар полза, хайда син сыбыра турарға көнїк парғазын. Орныңзар амыр иртіп, Хан хаалхалары алнынча парчатсан, тохтаабызып, чахсы көннїліг кірөстенїп алып, пазырыныбыс. Че, сынап сағам андағ орының чох

полза, туртухпа. Пасхазына харығ полбин, пос орынны таап алып, тур сал, хайда сарнааны паза хығырылғаны сағаа чахсы истїлер.

Худайға тоғыныс пасталғанча сивечїні турғыс саларға, сағыста тутчаң пічїктї пир саларға кирексін, иконаларға чапсыра полып аларға маңнаңар үчүн, Худайның Ап-арығ туразынзар ирте арах кил турарға кирек. Че, сынап орайлатчатсан, пасхазына алданыстарны, хысхырыстарны истергї харығ полбас үчүн, сизїктїг пол. Сынап Тигірибзер тузында кірерге маңнамаан ползаң, Алтынчы псаломны, Чахсы Хабарны паза Өбн Худайлығ тоғыныста Херувимнер (Ап-арығ Сыйыхтар тимнелчеткен тус) хығырылчатса, ол өбн хуттығ хайыныстарны толдырғанча, ізік алнында турып ал.

Тигіриб сивечїзіне иптіг хайарға кирек: ол Хан Худайның, Аның Иң Ап-арығ Ічезїнің паза ап-арығ Худай кїзілерїнің алнында алданызыбыснаң көйчеткенїбісті таныхтапча.

Сивечїні, хости көйчеткен сивечїнең, табанын хайылдырып алып, тамысчалар, анан сивечїлер турғысчан чарытхыдағы уйзар турғыс салчалар. Сивечї чїке турарға кирек, сынап улуг үлүкүннерде тигіриб тоғынчызы пасха сивечїлер турғызып алар үчүн, синїң сивечїннї үзүрїбіссе, худынаң тарыхпа: синїң ызығыңны Прай нименї көрчеткен паза Прай ниме пілчеткен Хан Худай алып алған.

Худайға тоғынчатхан туста, сивечїннї турғызып аларға Тигіриб істїнче чөрбе. Иконаларға, Худайға тоғыныс толдырылар алнында алай ба ол тоозыл парза, алай ба Хараағы Өбн Худайға тоғыныс толдырчатхан туста, ап-арығ хайахнаң танмалатхан соонда, чапсыра полып аларға кирексін. Худайға тоғынчатса, хай-пірее өбн тустарда, хайди алнында чоохталған, угаа сизїктїг поларға кирексін: Чахсы Хабарның кирек үзїктерї хығырыл-

чатса, Худай Ічезїн сабландырып, сарнапчатсалар, паза Хараағы Худайға тоғыныс толдырылчатхан туста илбек сөстїң сабландыри толдырылчатса; «Чалғыс Төреең Оол...» алданыс паза «же Херувимы...» сарыннаң пасталчатхан прай Худайға тоғыныс тоозылғанча иптіг паза амыр турып аларға кирексін.

Ап-арығ турада таныстарынаң паза угаа чағын даа кїзілерїнең, хол тудызып, изеннес чөрбе, че, тапсабин, пазырыныбыс тур паза сураанға түспе, - сыннаң иптіг ондайлығ пол. Паза ибїре турчатханнарзар харахсынма, че, сын көннїліг полып, Худайға тоғыныстың ондайын паза изерїзін чахсы піліп аларға күстенїп, Хан Худайға арығ сағыстығ алданып аларға кирексін.

Сынсабланыстығ Худай тураларында, азахтар үстүнде турып, Худайға тоғынысты толдырары турғызыл парған. Псалтирьннї кафизмнерін паза илбек үлүкүннердегї илбек иирде хығырылчатхан Иргї паза Наа Чахыларнаң алылған үзїктерї, паза улуглалчатхан ап-арығ кїзілерннн хумартхылазы хығырылчатса ла, ондай пар полза, түрче одырып аларға чарадылча. Анзынаң пасха тустарда, чазыхтарынаң чазығ кїзілерге ле, түрче тынанып алар үчүн, одырып аларға чарадылча. Ит-сөбїгїнен чазығ полчатханынаңар ап-арығчы Филарет поэңның тузында чахсы чоохтаныбысхан: «Турып алып, азахтарынаңар сағынғанча, Худайнаңар, одырып алып, сағынзан, артых полар».

Худайның Ап-арығ туразында Худайға тоғынчатханнарнаң хада-пірге полып, алдан тур, іди алданыстар паза ап-арығ сарыннар, хайзылары анда хығырылчалар паза сарналчалар, ідөк синннн чүрееннең сығарға киректер; Худайға тоғынчатса, анзын сизїніп, сиргек пол, іди сах ол нименнн сурынарға кирексін, хайзынаңар прай Тигіриб, сурынып, алданча.

ОРЫС ЧИРИНІҢ КІРӨСТӨАҒЕНИ ҰЛҰКҮННӨАЧӨ

Тархынчыларның сағызынаң, мынзы аның уғаа саба сағызы полған, хайзы пастыра Орыс чирі, аймах-пасха кизек орыннарға чарыл парып, пиглернің аразында чаалыг тартыстарны даа сығарыбысчаң полған...

Владимир пигнің уучазы, илбек пиг-ипчі Ольга, көп худайлыг Орыс чиринзер отыс чыл мынын алындох, Византиязар чөр-киліп, Христостыг киртіністі поэның чиринзер ағыл салған полған.

Хайдаң хан төгіс полар, хачан Орыс чирінде христостыг чуртасха хачанох көнік парғаннар.

Христостыг чуртастыг пол парып, көпхудайлыг киртіністі сах андох өдір салбааннар. Нинче-нинче чүс чыллар изерістіре чазыт алай ба чазыт нимес көп худайлыг киртініс Христостың киртінізінең, Тигірибнен хости чуртаан. Көпхудайлыг киртініс тим-тимде тоғыр сөстер сығарып, харызып ала, уғаа майың ырап турған, че иң не халғанчызында - апарыг Сергей Радонежскийнің паза Кирилл Белозерскийнің тузында ол чіт тее парған тиирге чарир.

Иргі тустарда пістің өбекелерібіс көпхудайлыг полғаннар. Ол тустарда Орыс Чирінің өөн кін-саары Киев полған, анда көпхудайлыгларның тигіриблері пар полғаннар. Оларның иң не өбінде - пигнің тигірибінде алтыннаң паза күмүснен сіліглел парған көзеелер турчаннар. Ол тас худайларны азырап салар үчүн, кизілерні дее ызыхха салыбысчан полғаннар...

Киевтегі пиг Владимир Свято-славич киртінізін алыстырыбызарға хыныбысхан. Аның үлгүзінің чиріндегі саарларда сіліг Худай туралары турчаннар, анда хайхастыг сарыннар чайылчаннар, паза анда піліске үгретченнер, паза наадан наа кинделер сығарылчаннар. Көп худайлыг киртініс пір дее андаг чохсы нимені чоңга пир полбачан.

Владимир пиг поэның чаачыларынаң паза аймах-пасха киртіністіглернен чоохтасчаң: че, хайдаг киртіністі ағаа таллап аларға? Иргі чоохта иди пазылча; Владимир пиг поэның кизілерін Киевтен Константинопользар - илбек паза күстіг Византияның кін-саарынзар ысхан тіп. Орыс кизілер Ап-арыг Софияның улуғ соборында полғаннар. Тигірибде абыстар ибیره көп сивечілерні тамызыбысханнар, анан андаг сіліг паза үлүкүннig Худайға тоғынысты толдырыбысханнар, хайзына Владимир пигнің кизілері уғаа тың хайхап парғаннар. Олар андаг хайхастыг киртіністі көр килгеннериненер постарының пигіне искір пиргеннер. Андаг хайхастыг худайлыг киректі ис салып, Владимир пиг Константинопольның Тигірибнің кибиінене кирөске түзерге хыныбысхан. Владимир пигні Киевте грек абыс кирөске түзір салған.

Ол тустарда ікі император, хайзылары Византия империязынаң устааннар, ыырчыларынаң хазыр

чааласчатханнар. Орыс пиг оларға полыс пирерге чөптес салған, че, полызыг үчүн, олар постарының хыс тунмазын Аннаны орыс пигге ипчі идінерге пирібізерге киректер. Анын ағаа чарат салғаннар. Орыс чаачылар чаалазарға сыхханнар...

Че Константинопольдаң алчаң хызын сахтап полбин, Владимир пиг ол киректенер Херсонестегі - Крымдағы византийская пай устагчынаң чоохтасхан. Орыс пиг, сағамох, Корсуньдағы пигнің хызын ағаа пирібізерге хысхан. Че пай устагчы, ағаа күліп, иптіг нандыр пирбин, хыйа саабысхан. Андада орыс пиг, чаачыларын Крымзар ызып, Херсонестің ханаларына урундыра турғызыбысхан. Саардағылар, удурлазып, саарларының хаалхаларын істінең пиктеп салғаннар. Оларның пигі ханаларға урундыра хумны ур саларға чахыбысхан, ибiртіп салғаннар чирні сыбыра хас турғаннар, че тазып салған хум пір дее саарның ханаларынаң тиңнес полбаан. Андада Владимир пиг, чиніс тудып алар үчүн, үс тее чыл саарны ибiр салып, турарға пөгін салған.

Саардағылар сидік ондайға кір парғаннарын чахсы пілінгеннер, андада Анастас абыс саарзар суғны ойлатчатхан трубаларны чаабызарға пазыл парған пічікті соғаннын узы пастыра оларға ызыбысхан. Хачан саар суғ чох халғанда, хаалхалар азыл парғаннар. Иди Владимир пиг, чаачыларынаң хада, саарзар кір килген.

Орыс пиг, өкпелен парып, андағы чаа пазын ипчізінен хада өлімге чарғылабысхан, оларның хызын поэның чағын кизізіне ипчі идінерге пирібіскен.

Византияны холға кирип алғанда, алында иділ парған чөптөзігні сағамох толдыр саларға Владимир пиг хысхан. Андада Анна, кимеден чүс киліп, орыс пигнең тигіриблiг хонхыты хон салған. Аның алнында, көпхудайларның кибиінен орыс пиг көп ипчіліг полған. Амды Христосты алын салған кизее көп ипчіліг поларға чарабас, аннаң ол ипчілерін, прайзын поэдыбысхан. Оларның хай-піреелері пигге чағын кизілернен хонхы хон салғаннар, пасхалары паза хонхы хонмасха пөгін салғаннар.

Корсуньнан айланып, Владимир пиг худайлары идінчеткен көзеелерні Днепр суғзар тастадыбысхан. Амды саардағы чон прайзы кирөске түзерге суғзар кірген. Пір күнде ле мунарлап кизі кирөске түзіріл парчан. Кирөске түзіріс хайынызын орындағы абыстар паза Корсуньнан килген хутхадарчылары толдырғаннар. Андаг улуғ хуттыг хайыныс толдырыл парған соонда, Киевте Тигіриблерні пүдіріп пастааннар. Соонан илбек Худай тураларын турғыс сыхханнар, хайзылары Орыс Чирінде алында чох полғаннар. Анан Худай тураларының школаларын асханнар. Анда олғаннарны славян паза грек тіллеріне үгреткеннер, оларны андагох тілліг кинделернен

таныстырғаннар. Андаг кинделерні Киевсер паза Орыс Чирінің пасха даа саарларынаң пасха хан чирінен ағылчаннар. Соонан пос чирінде андаг кинделерні сығар сыхханнар. Түрчедөң Киевте орыс тархынынаңар пастағы кинделерні сығарып пастааннар. Ол иргі тархынның чоохтар (летописьтер) тіп, адалчалар. Ол иргі тархынның чоохтарда Орыс чирін Кирөстееніненер пазыл парған.

Хачан Орыс чиріне Христос Поэның Кирөзін сал салғанда, аның устагчызы, Худайның «Өдірбе!» Чозағын сайбабас, паза чазых итпес үчүн, өлімнig хатығласты чох идібіскен. Аның соонда тиксі хазнада тонағлыг кирек күс тартын сыххан.

Илбек Владимир пиг Христостың киреене поэның чоңынаң хада үгреткен. Ол Ап-арыг Пічікте пазыл парғанына, ситкіп, хайиин айландырчан, паза ол чахсы піл полбачан, хайдаг сын нимені ағаа идерге кирек полчатханын. Ап-арыг Пічікте чоохталча: «Өдірбе!», аннаңар хазна устагчызы ол чабал киректі санай чох идібізерге сынанған, че хутхадарчылары, нога ол иди итче тіп, таңнааннар. Оларның суриина пиг нандырған: «Чазых ит саларынаң хорыхчам».

Че тонағлыг кирек тың на үр күс тартын полбаан. Христостыг епископтар Владимир пигге чарыда чоох-тап пиргеннер, иди «тик ниместен не ол хылысты ал чөрче бе?», «ағаа тонағчыларны өдіріске чарғылырға кирек ле, че, ситкіп, сыныхтап алған соонда ла». Иди Владимир пиг тонағлыг киректернің узы-пазына сығып алған...

Владимир пиг Новгородсар чаачыларынаң хада парарға тимненібіскен, аның чоох испес оолғын Ярославты, андағы пигні хатығлап салыбызарға чолға сығыбысхан полған, че ол, кинетін, чолда ағырыбызып, Берестово аалда 1015 ч. от айының 28-чі күнінде чирдегі чуртазын тоос салған. Аны Киевтегі Владимир пигнің адынаң Тигірибде чыып салғаннар.

Амғы тустарда даа көп худайлыглар пар. Иди, сас чоңның кибиірін тудынып, хомай ондайға паза чазыха постарын кир салчатхан кизілер амғы тустарда даа уғаа көп полчалар.

Ноо даа тустарда аймах-пасха чоңнар постарының чахсы кибиілерінен удур-төдір алысчаннар. Сах ідөк, пістің кічиг чоңыбыс, Орыс Чирінің хойнына кір парып, Христостыг киртіністі алынып алған, аннаңар, ойдаархабин, өбекелерібіс таллап алған Худайға сын киртіністі прайзыбыс, пір кизі чили, алын саларға кирекпіс.

Чоңның хынчан матырын, «Владимир - Хызыл Күнічекті», апостолгатин илбек пиг Владимирні ап-арыг кизі тіп сабландыр салғаннар.

Илбек Владимир пигнің чирдегі чуртазы тоозыл парған күнде, ідөк Орыс чирінің Кирөстел парғанын от айының 28-чі күнінде, Тигіриблерде, хумартхылап, чыл сай үлүкүннепчелер.